

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, професора,

Коваленко Євгенії Іванівни

на дисертаційне дослідження *Шевченко Світлани Миколаївни* “Педагогічна спадщина Я.Б.Резніка (1892-1952)”, подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

В умовах реформування системи освіти України важливу роль відіграє актуалізація прогресивних ідей видатних педагогів минулого. Нині з’явилася реальна можливість для перегляду та нового прочитання традиційної проблематики, об’єктивного незаангажованого висвітлення подій і фактів, не досліджених у радянський період або ж відображених тенденційно.

Актуальність обраної Шевченко С.М. теми кандидатської дисертації “Педагогічна спадщина Я.Б.Резніка (1892-1952)” не викликає сумніву, оскільки розв’язання сучасних освітньо-виховних завдань передбачає правонаступність педагогічних ідей.

На основі ґрунтовного історіографічного аналізу джерел автор наголошує, що науково-педагогічна діяльність і творча спадщина видатного вітчизняного вченого, першого доктора педагогічних наук в Україні в 40-х роках Я.Б.Резніка не були предметом спеціального дослідження, хоча його спадщина заслуговує на вивчення і актуалізацію в контексті модернізації сучасної освітньої галузі України. Непроминальне педагогічне значення має теоретичний внесок ученого в розробку проблем дидактики, виховання учнівської молоді. Принципово вартісними науковими досягненнями Я.Б.Резніка стали дослідження психолого-педагогічних основ навчання, а також праці, присвячені цим питанням. Виходячи з наукової доцільності звернення до малодослідженого аспекту творчості вченого, дисертант обґрунтувала актуальність вибору теми дисертаційної роботи.

Наука розвивається, лише збагачуючись новими і новими фактами, модернізуючи методи дослідження, з допомогою яких здобувається та інтерпретується нове знання. У цьому сенсі виконана С.М.Шевченко дисертаційна робота задовольняє вимогам актуальності і наукової новизни,

оскільки розширює знання про національний соціокультурний досвід. Автором вперше здійснено всебічний аналіз науково-педагогічної, загальнодидактичної, просвітницької діяльності Я.Б.Резніка.

Матеріали дослідження дисертантки дозволяють забезпечити науково об'єктивну інтерпретацію педагогічної спадщини Я.Резніка як активного учасника освітнього процесу першої половини ХХ ст. в Україні. Теоретичні положення й висновки дають фактичний історико-педагогічний матеріал для усвідомлення значення науково-педагогічної діяльності Я.Резніка, більш повного розуміння й цілісного відтворення особливостей розвитку педагогічної думки й історії національної освіти у зазначений період.

Сформульовані в авторефераті дисертаційного дослідження висновки й положення є достатньо аргументованими і переконливими. Вірогідність результатів проведеного дослідження забезпечується методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації, широким залученням архівних джерел та історико-педагогічних матеріалів даного періоду, застосуванням сукупності методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження.

Наукова новизна дослідження дисертантки полягає в тому, що в ньому вперше проаналізовано науково-педагогічну спадщину Я.Резніка відповідно до поставленої мети й завдань. У зв'язку з цим висвітлено життєвий і творчий шлях ученого. Показано його внесок у розвиток української дидактики й розкрито проблеми виховання учнів у педагогічній спадщині Я.Резніка.

Дослідження Шевченко С.М. показали, що у доробку Я.Б.Резніка значна педагогічна спадщина – підручники, посібники, програми, публікації в періодичній пресі, методичні розробки, цінні рукописи. Праці вітчизняного педагога мають не лише педагогічну, а й загальноісторичну цінність, оскільки відображають актуальні проблеми культурного і політичного розвитку українського та єврейського народу в першій половині ХХ ст.

Дослідниця приділяє значну увагу теоретико-методологічним принципам історико-педагогічного пошуку, що є важливою умовою рівня науковості дослідження, його зв'язку із сучасними підходами до розуміння суті освіти й цілісного відтворення особливостей розвитку педагогічної думки й історії національної освіти. У авторефераті Світлана Миколаївна на основі виявлених архівних джерел і наукової літератури про Я.Б.Резніка розкрито внесок ученого в розвиток української дидактики. Він обґрунтував предмет і завдання дидактики як складової педагогіки, визначив її основні категорії: навчання, учіння, освіта; розкрив психологічні основи дидактики як теорії навчання, а також указав на психічні та практичні відмінності між ними. Заслуговує на увагу представлення дослідницею обґрунтованих Я.Б.Резніком положень, що дають змогу поглибити уявлення про суть виховання, під яким він розумів цілісний процес взаємодії дитини з врахуванням природних, психологічних, індивідуальних та вікових особливостей, з певними елементами соціального середовища. Цінним є те, що Шевченко С.М. показала домінанту виховного процесу та логічного зв'язку між поглядами сім'ї і школи, розкритого вченим.

Дисертантка систематизувала ідеї Якова Борисовича з проблем виховання учнівської молоді та узагальнила його науково-педагогічні здобутки з теорії і практики навчального процесу в школі.

С.М.Шевченко доводить, що спадщина Я.Б.Резніка з актуальних проблем навчання і виховання учнівської молоді не втратили своєї важливості й на сучасному етапі розбудови системи освіти. Зроблені висновки можуть бути використані при створенні практичних методик для учителів початкової школи.

Виконана робота дисертантки свідчить про ґрунтовність підготовки дослідниці, вміння чітко і грамотно оформляти власні судження, давати об'єктивну оцінку здобутих фактів, володіти теоретичним матеріалом та вмінням його аналізувати.

Оцінюючи автореферат варто сказати, що конструктивно-критичний аналіз педагогічної спадщини Я.Резніка становить вагомий науковий та

практичний інтерес для історико-педагогічної науки, оскільки проведене С.М.Шевченко дослідження дозволяє заповнити певну прогалину в історії педагогіки, сприяє відтворенню цілісної картини розвитку загального історико-педагогічного процесу в Україні.

З огляду на це вважаємо, що виконана Шевченко Світланою Миколаївною дисертаційна робота “Педагогічна спадщина Я.Б.Резніка (1892-1952)” відповідає вимогам ВАК України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Відзив обговорено і затверджено на засіданні кафедри загальної та соціальної педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (протокол № 10 від 24 вересня 2008 р.)

Кандидат педагогічних наук, професор,
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя, завідувач кафедри
загальної та соціальної педагогіки

Коваленко Є.І.